

Lausunto

20.05.2021

Asia: VN/9806/2021

Taiteen edistämiskeskusta koskeva arviointi

1. Taiteen edistämiskeskuksen perustehtävää, tulevaisuuden visioita ja strategista asemointia tulee terävöittää

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti

Helsinki näkee, että Taiteen edistämiskeskuksella on tärkeä tehtävä toimia taiteen edistämisen asiantuntija- ja palveluvirastona jatkossakin. Valtion, kuntien ja Taiteen edistämiskeskuksen työnjakoa taiteen ja kulttuurin edistämisessä ja palveluissa on tarkoituksenmukaista terävöittää niin, että työnjako on jatkossa entistä selväpiirteisempää. Samalla kun työnjakoa selkeytetään, myös edellä mainittujen tahojen vuorovaikutusta on syytä lisätä. Edistämme taidetta parhaiten, kun vuoropuhelu valtion, kuntien ja Taiteen edistämiskeskuksen kesken on avointa ja aitoa. Taiteen edistämiskeskuksen kansainvälisen toiminnan vahvistamisen osalta on hyvä ja resurssiviisaasta toimia hyvässä yhteistyössä jo olemassa olevien kulttuurivientitoimijoiden ja tiedotuskeskusten sekä suurten kaupunkien kanssa.

Taiteilijoista suuri osa on nykyisin korkeasti koulutettuja ammattilaisia. Taiteen palvelut erityisesti taiteen ammattilaisille ja taiteen elinkeinotoimintaan liittyen ovat sellaisia tehtäviä, joista Taiteen perustehtävän tulisi rakentua tulevaisuudessa. Taikelta saatavissa palveluissa edellytetään yhä syvempää asiantuntijuutta ja ymmärrystä taidealan kehittämissuunnista. Kaupungeilla ja kunnilla on paras asiantuntijuus paikallisista erityispiirteistä, painopistealueista ja kehittämiskohteista.

Vos-rahoitettujen taidelaitosten ja kaupunkien työnjako ja yhteistyö sujuu nykymuotoisesti hyvin ja tähän suuntaan Taiteen edistämiskeskuksen tehtäviä ei ole tarkoituksenmukaista lisätä.

Toiminnan kehittämistä olisi hyvä suunnata taiteen edunvalvonnasta yhä enemmän kohti taiteen ammattilaisuuden edistämisen tavoitteita. Taikella tulisi olla yhä enemmän taidealan ekosysteemien

tuntemusta, kokonaisnäkemyistä kaikista niistä tekijöistä, joista suomalainen taide rakentuu ja millaisia yhteistyön paikkoja avautuu.

Taiteen edistämiskeskukseksi on kehittynyt taiteen erityispalveluja, jotka liittyvät kaikkien kaupunkien taidepalvelujen kehittämiseen. Julkisen taiteen asiantuntijapalvelut ja kulttuurihyvinvoinnin palvelut ovat sellaisia kokonaisuuksia, joissa tarvitaan uutta luovaa taiteen asiantuntijanäkemyistä myös suurimmissa kaupungeissa ja tätä asiantuntijaosaamista tulisi vahvistaa edelleen.

2. Taiteen edistämiskeskuksen ohjauksen ja strategisen johtamisen tueksi tulee perustaa erillinen hallitus

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti

Johdon tueksi tarvitaan hallitus, joka linjaa ja johtaa keskuksen toimintaa ja jolle kuuluu laaja-alainen kulttuuripoliittiseen keskusteluun osallistuminen ja aktiivinen yhteiskunnallinen vaikuttaminen. Taiteen toimijoiden ammattimaistuminen haastaa myös Taiteen johdon toimimaan kulttuuripoliittisen keskustelun ja vaikuttamisen keskiössä. Hallitusrakenne lisää johtajan valtaa, joka on strategisen johtamisen kannalta peruseltua.

3. Opetus- ja kulttuuriministeriön ja Taiteen edistämiskeskuksen välistä tulosohjausta tulee terävöittää

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti

Tulosohjauksen vahvistamisessa tulee kuitenkin pitää huoli siitä, että taiteen sisältöjä ei ohjata.

4. Taiteen edistämiskeskuksen itsenäistä asemaa tulee vahvistaa ministeriön tavoiteohjelmissa määritellyn delegointiperiaatteen mukaisesti

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti

-

5. Taiteen toimikuntalaitos tulee uudistaa perusteellisesti

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti

Toimikuntalaitoksen sijaan Taikella tulisi olla nykyistä ammattimaisempi ymmärrys taiteen valtakunnallisesta edistämisestä ja kentän asiantuntijuuden tulisi näkyä uusissa johtamisen rakenteissa kuten hallitustyöskentelyssä. Taidetoimikuntien sijaan esitetty monialainen yksi taidetoimikunta, jossa eri taidealojen asiantuntijat eivät työskentele erillisesti vaan edustavat jaettavaa taiteen ammattimaista ymmärrystä, vastaisi paremmin nykyiseen tarpeeseen. Taiteen asiantuntijapooli voisi olla toimivin ratkaisu edistää yhden yhtenäisen taidetoimikunnan toimijuutta.

6. Taiteen edistämisen alueellista toimintaa tulee vahvistaa ja toiminnot tulee organisoida uudelleen

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Ammattitaiteilijoista yli 60 % asuu ja työskentelee pääkaupunkiseudulla. Taiteen edistämiskeskuksen toiminnan vaikuttavuuden lisäämiseksi emme näe keskeisenä tavoitteena vahvistaa nykyisenkaltaista alueellista toimintaa. Koronavuoden aikana digitaaliset palvelut ja toiminta ovat kehittyneet. Taiken toiminnassa digitaalisuutta tulisi vahvistaa edelleen ja huomioida sen tuomat mahdollisuudet toimintojen organisoinnissa. Paikkariippumaton asiantuntija- ja neuvontatyö suuntaisi enemmän resursointia sisältöihin ja vahvistaisi alueiden tasa-arvoa palveluiden saatavuudessa.

Taiken rooli valtion eri virastojen yhteistyön rakentajana ja tiedonkulun edistäjänä asioissa, jotka liittyvät taiteen tekemiseen ja taiteeseen elinkeino toimintana, olisi sille luonteva. Esimerkiksi Veroviraston tai Migrin yhteistyön osalta Taike voi edistää ymmärrystä taiteen ammattilaisuuden erityispiirteistä ja huolehtia ammattitaiteilijoiden tarvitsemasta erityisestä neuvontatyöstä. Kunnissa ei ole resursseja auttaa taiteilijoita ulkoisen rahoituksen neuvonnassa, joten valtakunnallisesti tasalaatuisen neuvontatyön varmistamiseksi Taikella olisi luonteva rooli toimia tässä asiantuntijana.

Alueellisen toiminnan vahvistamisessa tulee ottaa huomioon kaupungistuminen ja taiteilijoiden suuri määrä Helsingissä ja pääkaupunkiseudulla. Tämän tarkastelun tulisi johdonmukaisesti näkyä taidetoimikuntien määrää ja rajoja tarkasteltaessa. Uudenmaan taidetoimikunta ei nykyisellään ole rajoiltaan ja rooliltaan tarkoituksenmukainen.

7. Taiteen rahoitusmalli tulee uudistaa. Uudistuksen tueksi tulisi laatia kokonaisvaltainen selvitys taiteen rahoituksen tilasta ja tulevaisuudesta.

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti

Vapaan kentän taiteen toimijoista suurin osa asuu pääkaupunkiseudulla. Ammattitaiteilijoiden työn ja toimeentulon edistäminen olisi luontevasti Taiken rahoituksen pääkehittämiskohde pääkaupunkiseudulla. Esillä ollut ajatus pidempien apurahojen myöntämisestä palkkamuotoisena on ehdottomasti jatkokehittävä suunta.

Taiteen rahoituksen työnjaossa tulee huolellisesti tutkia, mikä rahoituksesta on valtion ja mikä kaupunkien osuutta. Etenkin suurimmat kaupungit ovat nykyisellään merkittäviä taiteen rahoittajia, ja niillä on strategiaperustainen tahtotila tukea luovia aloja sekä ammattitaiteen toimijoita myös jatkossa. Taiteen rahoitusmallissa valtion rahoituksen tulee kohdentua myös suoraan kaupunkeihin, joissa on paras asiantuntijuus paikallisista taiteen vahvuuksista ja kehittämiskohteista.

8. Taiteen edistämiskeskuksen toiminnan kansainvälisyyttä tulee vahvistaa

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Taiteen edistämiskeskuksen kansainvälisen toiminnan vahvistamisen osalta on hyvä ja resurssiviisaasta toimia yhteistyössä jo olemassa olevien kulttuurivientitoimijoiden ja tiedotuskeskusten kanssa. Suurimmat kaupungit ovat itse aktiivisia kansainvälisessä toiminnassa, ja niille on arkipäivää toimia taiteen kansainvälisissä verkostoissa. Helsingin näkökulmasta ammattitaiteilijoiden kansainvälisen toimijuuden ja monipuolisten verkostojen vahvistaminen on merkittävä kehittämistavoite.

Taiteen edistämiskeskuksen uudistamisen vaihtoehdot

Raportissa on esitetty uudistamisen vaihtoehdoiksi kolme kehittämismallia (s. 149-152).

Mikä esitetystä kehittämismallista olisi mielestänne sopivin.

Keskitetty ja ketterä taiteen palveluvirasto

Perustele valintasi

Helsingin näkökulmasta Keskitetyn ja ketterän taiteen palveluviraston malli vaikuttaa esitetystä vaihtoehdoista tarkoituksenmukaisimmalta. Asiantuntija- tai palveluvirasto, jolla on huomattava määrä itsenäistä toimivaltaa ja päätösvaltaa rahoituksen allokointiossa kentän tarpeiden mukaisesti, mahdollistaa kentän tietopohjaisen ja systemaattisen kehittämisen.

Keskitettyssä taiteen palveluvirastossa korostuvat viraston johtaminen, prosessien tehokkuus ja adaptiivisuus sekä vahva ammatillinen osaaminen. Mallissa taiteen edistämisen tehtävää hoidetaan keskustuomistosta käsin ja alueellisesta edistämisestä luovutaan suurelta osin. Taiken toiminta keskittyy taiteen ja kulttuurin valtakunnalliseen tukemiseen ja kansainväliseen toimintaan.

Helsinki näkee, että alueellisen taiteen ja kulttuurin edistämisen parhaat asiantuntijat ovat kunnissa ja kaupungeissa ja oleellista onkin, että valtakunnallisen kokonaiskuvan hahmottamiseksi yhteydenpito ja vuorovaikutus Taiken sekä kuntien ja kaupunkien asiantuntijoiden kesken on säännöllistä ja sujuvaa. On huomattava, että suuret kaupungit toimivat aktiivisesti taiteen kansainvälisellä kentällä, joten työnjako näiden ja Taiken välillä kansainvälisyyden edistämiseksi on kirkastettava ja aito vuoropuhelu varmistettava.

Ajatus taidetoimikuntien supistamisesta yhteen monialaiseen taidetoimikuntaan on luonteva tilanteessa, jossa digitaalisuus häivyttää maantieteellisiä rajoja ja myös taiteen perinteiset lajit ja esiin tulemisen muodot kietoutuvat ja sulautuvat toisiinsa yhä vahvemmin. Digitaalisten toimintatapojen voimistuessa Taiken aluetoimipisteiden tarve vähenee. Alueellisten toimipisteiden sijaan on järkevää suunnata resurssit vuorovaikutukseen ja yhteydenpitoon alueellisten asiantuntijoiden kanssa. On tärkeää, että Taiken organisaation rakenne mahdollistaa toimimisen taiteen ja kulttuurin kansallisessa kentässä uudenlaisen systeemisen muutoksen synnyttäjänä.

Laurio-Mäkinen Ulla
Helsingin kaupunki, kulttuuri ja vapaa-aika / kulttuurin palvelukokonaisuus -
Kulttuurin edistäminen